

MI A KÜLÖNBSÉG A KÁLVINIZMUS ÉS A HIPERKÁLVINIZMUS KÖZÖTT?

SZABADOS ÁDÁM

C. H. Spurgeon kálvinista volt, de nem hiperkálvinista. Sokszor félreértik a hiperkálvinizmus fogalmát, és úgy utalnak rá, mintha a hiperkálvinizmus eltúlzott kálvinizmust, vagy egyszerűen csak erőteljes kálvinizmust jelentene. Pedig a hiperkálvinizmus a történelem során nem eltúlzott, hanem félreértett, kiforgatott, megcsönkített kálvinizmust jelentett. Spurgeon meggyőződéses kálvinistaként egyszerre küzdött az arminiánus és a hiperkálvinista nézet ellen. Mindkettő jelen volt azon a baptista hagyományon belül, mely Spurgeon számára az elsődleges felekezeti közösséget jelentette. Spurgeon soha nem hagyott kétséget afelől, hogy a kálvinizmus teológiai rendszerét vallja („a kálvinizmus az evangélium”), de azt is gyakran kifejtette, hogy a hiperkálvinizmus szemben áll a valódi, bibliai kálvinizmussal.

Miközben a köznyelv gyakran összemossa a két irányzatot, egyháztörténészek a hiperkálvinizmust önálló, a kálvinizmustól világosan megkülönböztethető teológiai nézetként tartják számon. Mi a különbség a kálvinizmus és a hiperkálvinizmus között? Spurgeon négy tárgypontban foglalta össze az eltéréseket: 1. az evangélium hívása, 2. a hit jogalapja, 3. az emberi felelősség, és 4. Isten szeretete. Vessünk egy pillantást erre a négy kérdéskörre, és nézzük meg, hogy mit tanított ezekről a kérdésekről a hiperkálvinisták felfogása, és hogyan bírálta nézetüket a kálvinista Spurgeon.

1. Az evangélium hívása

A hiperkálvinizmus az evangélium hirdetésének célját kizárólag a választottak összegyűjtésében látta, ebből kifolyólag tagadta, hogy az evangéliumot minden embernek fel kellene ajánlani. Az igehirdető feladata az, hogy különböző jelekből következtessen az emberek választott voltára, és csakis azoknak ajánlja fel Krisztust, akik esetében jó oka van azt feltételezni, hogy Isten örök tervében üdvösségre vannak választva. Az evangélium hívása nem lehet egyetemes, hiszen tudvalevő, hogy Isten kiválasztása sem egyetemes.

A kálvinista Spurgeon ezzel szemben az evangélium hívásának egyetemességét hangsúlyozta. A hiperkálvinistákkal folytatott vitái során a Szentírásból megvilágította, hogy az igehirdetőnek minden ember elé kell tárnia a Krisztusban való örömhírt, és hirdetnie kell az ígéretet, hogy aki csak hisz a Fiúban, az nem fog elveszni, hanem örök életet nyer. Spurgeon azt is vallotta, hogy az embereknek nem csak az evangélium tényeit kell elmondanunk, hanem sürgetnünk és győzködnünk is kell őket, hogy elfogadják Krisztust és megtérjenek hozzá.

2. A hit jogalapja

A hiperkálvinizmus a Krisztusban való hit jogalapjául a kegyelem bennünk észlelhető jeleit, a bűnbánatot és a megtérés szubjektív folyamatát tekintette. Mivel Krisztus csak a választottakért halt meg, teljesen elhibázott lenne azt gondolni, hogy mindenkinek joga van a benne való hitre. Először az embernek azt kell észlelnie magán, hogy Isten választotta, és csak miután ennek jeleit – a Lélek munkálkodását – önmagában észleli, van joga arra, hogy Krisztusba mint Megváltójába vesse hitét.

A kálvinista Spurgeon ezzel szemben azt hangsúlyozta, hogy a hitnek nincs szüksége más jogalapra, mint Krisztus halálának objektív tényére. A bűnös embernek nem azt kell tudnia, hogy Krisztus ténylegesen kifizette-e az ő nevében is a bűn büntetését, hanem csak azt, hogy aki hisz Krisztusban, az üdvözülni fog. Spurgeon is úgy gondolta, hogy Krisztus a választottak nevében adott elégtételt Istennek, hiszen máskülönben Isten kétszer büntetne azok esetében, akik végül elkárhoznak, de vallotta, hogy az, hogy Krisztus helyettünk is bűnné lett-e, csak akkor derül ki számunkra, ha a hitünket belé vetjük. Ehhez pedig nem kell más jogalap azon kívül, hogy Isten őt adta nekünk Megváltónak, hogy aki hisz őbenne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen.

3. Az emberi felelősség

Hiperkálvinisták úgy gondolták, hogy az evangélium hívását azért sem helyes azoknak átadni, akik választott voltára nem utalnak jelek, mert nem lehet elvárni a hitet és megtérést olyanoktól, akik nem kaptak (még) erre Istentől képességet. Ha az igehirdető válogatás nélkül mindenkit megtérésre hívna, tagadná mind az ember teljes romlottságát, mind Isten kegyelmének szabadságát. Az evangélistának meg kell várnia, míg Isten Lelke munkáját észleli, és csak azt látva szabad hirdetnie az evangélium ígéreteit.

Spurgeon élesen elutasította ezt a megközelítést, de nem az arminianusok érveivel reagált, hanem úgy, ahogy minden valódi kálvinista tenné. Nem tompította az ember romlottságát, és nem csorbította Isten kegyelmének szabadságát, hanem egyszerűen arra emlékeztetett, hogy az ember felelős a saját bűnéért akkor is, ha a szíve állapota miatt képtelen a jó akarására. Az emberek azért mennek ítéletre, mert bűnösök, és amikor elutasítják az evangélium hívását, az éppen bűnösségük súlyosságát bizonyítja. Isten hívása valódi és őszinte hívás, ha az emberek elutasítják, azért ők felelősek. Ahogy az összes többi bűnükért is számot kell majd adniuk, azért is felelősséggel tartoznak, ha Isten kegyelmes ígéreteit nem ragadják meg. A morális képesség hiánya nem jelenti a morális felelősség hiányát.

4. Isten szeretete.

Spurgeon úgy gondolta, hogy a hiperkálvinizmus torz teológiája mögött torz istenkép áll, melynek lényege az a feltételezés, hogy a predesztináció miatt Isten nem is vágyhatja azoknak az emberek az üdvösségét, akiket nem

választott az örök életre. Hiperkálvinisták szerint Isten nem hívhatja megtérésre az elvetetteket, és az igehirdető sem ajánlhatja fel Isten nevében nekik az evangélium ígéreteit, hiszen abból az elvetettek azt a téves következtetést szűrnék le, hogy Isten szereti őket.

Spurgeon botrányosnak és kétségbeejtőnek tartotta a hiperkálvinizmusnak ezt az érvelését. Érdekes módon ebben a kérdésben a hiperkálvinizmus sokkal közelebb áll az arminiánusok gondolkodásához, mint a kálvinizmushoz, mivel a kiválasztásból az arminiánusok ugyanazt a következtetést szűrik le. A különbség csak az, hogy az arminiánusok nem Isten általános szeretetét vetik el, hanem a kegyelmi kiválasztást. Spurgeon szerint maga a következtetés helytelen, mely szerint a kiválasztás szükségszerűen azt jelentené, hogy Isten nem szereti azokat az embereket, akiket meghagy bűneikben. Spurgeon harminchét éven át hirdette válogatás nélkül mindenkinek a bibliai evangéliumot: „Isten úgy szerette a világot, hogy egyszülött Fiát adta, hogy aki hisz őbenne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen.” Ha nem hihetnék az emberek, hogy Isten szeretet – hangsúlyozta Spurgeon –, miért akarnának egyáltalán vele tölteni egy örökkévalóságot? A hiperkálvinizmus nem csak az Újszövetség tanításával megy szembe, de Kálvin és a kálvinisták felfogásával is, akik Spurgeonhoz hasonlóan hitték, hogy Isten vágyja minden bűnös megtérését.

Néha olvasok olyan értékeléseket Spurgeonról, miszerint a baptista prédikátor nem is volt igazán kálvinista, mert számos kérdésben vitatta a kálvinizmus téziseit. Aki ezt állítja, vagy nem ismeri Spurgeont, vagy összetéveszti a kálvinizmust a hiperkálvinizmussal. Spurgeon egész életében tudatosan és szenvedélyesen kiállt a kálvinizmus tanai mellett. A hiperkálvinizmust viszont olyan torzulásnak tartotta, melynek inkább csak nevében van köze a számára oly kedves teológiai rendszerhez.